



Aan

De voorzitter van het bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire

Adres kantoor Curaçao

De Rouvilleweg 39

Willemstad, Curaçao

Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten

Frontstreet 26

Convent Building

Philipsburg, Sint Maarten

Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba

L.G. Smith Boulevard 68

La Piccola Marina

Oranjestad, Aruba

Telefoon (+297) 5832800

E-mail info@cft.cw

Internet www.cft.cw

Datum

28 mei 2025

Ons kenmerk

Cft 202500050

Pagina

1/5

Uw kenmerk

Bijlage

2

Onderwerp

Reactie op de eerste uitvoeringsrapportage 2025 van Bonaire

Geachte heer Soliano,

Op 15 mei 2025 ontving het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Cft), ruim 2 weken na de deadline, de uitvoeringsrapportage (UR) van Bonaire over het eerste kwartaal van 2025. Met dit schrijven ontvangt u de reactie van het Cft op deze UR.¹ In bijlage 1 van deze brief vindt u een nadere uitleg en cijfermatige onderbouwing.

Oordeel

1. Het Cft verwacht op basis van de eerste UR 2025 dat Bonaire in 2025 voldoet aan de centrale begrotingsnorm van de Wet FinBES. De realisatie van de begroting loopt in relatie tot de projectie vertraagd, maar het Cft ziet voorsnog geen aanleiding voor een verlaging van de begrote lasten via een begrotingswijziging (BW).
2. Bonaire is investeringsverplichtingen aangegaan waarvoor geen middelen zijn begroot. Dit is strijdig met de WetFinBES.²
3. De kwaliteit van het financieel beheer schiet tekort. Dit heeft een kwalitatief tekortschietend UR tot gevolg, die bovendien te laat is aangeleverd.

Vervolg

1. Het Cft adviseert Bonaire in het tweede kwartaal flinke stappen te zetten om de realisatie in lijn te brengen met de begroting. Bij de tweede UR 2025 kan worden gezien in welke mate Bonaire de achterstand in de realisatie heeft ingehaald en of een neerwaartse bijstelling van de Begroting 2025 opportuun is.
2. Bonaire dient via de ambtelijk aangekondigde eerste ontwerpbegrotingswijziging (OBW) het investeringsbudget te verhogen tot minimaal het huidige investeringsniveau (inclusief verplichtingen). Daarnaast dient Bonaire beheersmaatregelen te implementeren waarmee wordt voorkomen dat in de toekomst niet-begrote uitgaven worden gedaan of ongedekte verplichtingen worden aangegaan.
3. Het Cft adviseert Bonaire in het tweede kwartaal van 2025 haar financieel beheer en de rapportage op de volgende aspecten te versterken en gaat hierover graag nader in overleg:

- a. Zorgdragen voor een tijdige verstrekking van volledige begrotingsstukken.
- b. Substantieel verbeteren van de kwaliteit van de begrotingsstukken vanaf de tweede UR 2025 en de eerste ontwerpbegrotingswijziging 2025 zodat alle tabellen van een adequate toelichting worden voorzien en tabellen onderling consistent zijn. Het Cft gaat met Bonaire in overleg om daarover afspraken te maken.
- c. Rapporteren over de voortgang in de implementatie van het met het ministerie van BZK overeengekomen verbeterplan van het financieel beheer.

Toelichting

Ad 1: Centrale begrotingsnorm, lage realisatie

Met het verwerken van een technische mutatie bij de vrije uitkering sluit Bonaire het eerste kwartaal van 2025 af met een overschot. Mede op basis hiervan verwacht het Cft dat Bonaire 2025 afsluit met minimaal begrotingsevenwicht, wat voldoet aan de centrale begrotingsnorm. De eerste UR 2025 toont dat de realisatie van de lasten (inclusief verplichtingen) met 19 procent achterloopt op de begroting. Omdat Bonaire in de eerste UR 2024 de verplichtingen niet had meegenomen in de realisatie, is een vergelijking met vorig jaar van de realisatie inclusief verplichtingen niet mogelijk. Exclusief verplichtingen is de realisatie met 10 procent van de begroting lager dan bij de eerste UR 2024 (14 procent). Een eerste doorkijk naar de uitvoering in het tweede kwartaal in de nagezonden informatie laat een versnelling van de realisatie zien. Bij de tweede UR kan worden gezien of deze versnelling succesvol is en de begroting gedurende het jaar volledig zal worden benut of dat neerwaartse begrotingsbijstelling opportuun is.

Ad 2: Niet-begrote investeringsverplichtingen

Bonaire heeft in het eerste kwartaal voor USD. 5,8 miljoen, inclusief USD 5,5 miljoen aan verplichtingen, aan investeringen gerealiseerd. Dit is USD 2,4 miljoen meer dan de voor 2025 begrote investeringsruimte van USD 3,4 miljoen. Bonaire werkt momenteel aan een begrotingswijziging om dit te corrigeren.

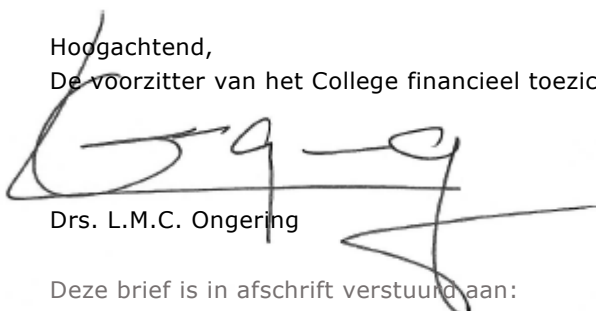
Ad 3: Financieel beheer

- a. *Tijdigheid en volledigheid:* De eerste UR is ruim 2 weken te laat aangeboden aan het Cft. Daarmee ontnemt Bonaire zichzelf tijd om bij te sturen. Daarnaast ontbrak een overzicht van de lokale heffingen.
- b. *Kwaliteit van de begrotingsstukken:* De kwaliteit van de UR schiet tekort ondanks de eerdere aanbevelingen van het Cft om de kwaliteit van de begrotingsstukken te verhogen. De toelichtingen bij de tabellen ontbreken of geven onvoldoende relevante informatie. Daarnaast zijn sommige tabellen onderling niet consistent.
- c. *Rapportage verbeterproces financieel beheer:* Het openbaar lichaam heeft met het ministerie van BZK een verbeterplan voor het financieel beheer afgesproken. De huidige paragraaf financieel beheer geeft geen inzicht in de voortgang van het verbeterproces.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

De voorzitter van het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba



Drs. L.M.C. Ongerling

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:

De eilandsraad van het openbaar lichaam Bonaire

Het hoofd Financiën van het openbaar lichaam Bonaire

Bijlage 1: Uitleg en cijfermatige onderbouwing

Tabel 1 geeft de realisatie in het eerste kwartaal van 2025, de vastgestelde begroting 2025 en de procentuele realisatie ten opzichte van de begroting weer. Hierbij is voor de realisatie uitgegaan van de realisatie inclusief de verplichtingen (geregistreerde nog te betalen facturen en juridische verplichtingen).

Tabel 1: Overzicht baten en lasten (inclusief verplichtingen; in miljoenen USD)³

	1e UR 2025	Begroting 2025	Realisatie 1e UR 2025
Baten	20,3	124,4	16%
Overdrachten (vrije uitkering)	7,1	54,8	13%
Lokale heffingen en belastingen	11,9	38,3	31%
Reserveringen	0,5	30,0	2%
Overige goederen en diensten	0,6	1,1	58%
Huren en pachten	0,0	0,2	23%
<i>Bijzondere uitkeringen</i>	<i>1,9</i>	<i>43,7</i>	<i>8%</i>
<i>Baten incl. bijzondere uitkeringen</i>	<i>22,1</i>	<i>141,6</i>	<i>21%</i>
Lasten	23,6	124,4	19%
Overige goederen en diensten	11,6	67,2	17%
Salarissen en sociale lasten	6,1	29,5	21%
Overige inkomensoverdrachten	2,5	18,2	14%
Kapitaallasten	0,8	4,4	18%
Personeel van derden	0,9	3,0	31%
Energie	1,7	1,8	94%
Niet in te delen uitgaven	0,0	0,3	0%
<i>Bijzondere uitkeringen</i>	<i>1,9</i>	<i>11,3</i>	<i>17%</i>
<i>Lasten incl. bijzondere uitkeringen</i>	<i>25,4</i>	<i>135,7</i>	<i>19%</i>
Resultaat	-3,3	0,0	

Bron: Eerste uitvoeringsrapportage 2025 van Bonaire.

Baten

Bonaire realiseert in het eerste kwartaal 2025 USD 20,3 miljoen aan reguliere baten, exclusief de baten uit bijzondere uitkeringen. Daarmee realiseert het openbaar lichaam 16 procent van de voor 2025 begrote baten. Een groot deel van deze onderrealisatie komt voort uit de registratie van een te laag bedrag voor de vrije uitkering: USD 7,1 miljoen in plaats van het kwartaalbedrag van USD 13,7 miljoen. De extra USD 6,6 miljoen zou de realisatie van de baten na het eerste kwartaal verhogen tot 22 procent en het resultaat tot USD 3,3 miljoen.

Bonaire realiseert in het eerste kwartaal USD 11,9 miljoen aan baten uit lokale heffingen, 31 procent van de voor 2025 begrote baten uit lokale heffingen. Uit de nagezonden informatie blijkt dat de hoge realisatie voornamelijk wordt verklaard door de motorrijtuigenbelasting, waarvan de opbrengsten na het eerste kwartaal hoger zijn dan begroot voor heel 2025.

Daarnaast zijn vanwege het toeristenseizoen de baten uit de toeristenbelasting in het eerste kwartaal hoog. Mogelijk kan, vanwege de onzekere internationale (economische) ontwikkelingen en de gevolgen daarvan voor het toerisme, wel een tegenvaller optreden. Zwaar leunen op de baten uit de toeristenheffing is dan ook kwetsbaar.

Lasten

Bonaire realiseert in het eerste kwartaal USD 23,6 miljoen aan reguliere lasten, inclusief juridische verplichtingen en geregistreerde onbetaalde facturen en exclusief de verplichtingen en de lasten samenhangend met bijzondere uitkeringen. De lasten blijven op verschillende categorieën ver achter ten opzichte van de begroting. Dit betreft met name op de posten 'Overige goederen en diensten' en 'Overige inkomstenoverdrachten'. Het openbaar lichaam licht in de UR niet toe waarom de realisatie van de lasten achterblijft ten opzichte van de begroting.

Bijzondere uitkeringen

Het totaal begrote bedrag aan bijzondere uitkeringen bedraagt in 2025 USD 11,3 miljoen. Hiervan is in het eerste kwartaal USD 1,9 miljoen gerealiseerd ofwel 16,5 procent ten opzichte van de vastgestelde begroting.

Bijlage 2: Eindnoten

¹ Op basis van artikel 22 van de Wet FinBES reageert het Cft op de eerste UR 2024. Het toetsingskader voor beoordeling van de UR wordt gevormd door de Wet FinBES aangevuld met de in het Besluit begroting en verantwoording openbare lichamen BES (BBV BES) opgenomen criteria.

² Artikel 23 van de Wet FinBES bepaalt dat er ten laste van het openbaar lichaam geen uitgaven mogen worden gedaan die niet zijn geraamd bij goedgekeurde begroting of een goedgekeurde begrotingswijziging dan wel in een door de minister van BZK overeenkomstig artikel 20 vastgestelde begroting. Artikel 24 stelt vervolgens dat voor het aangaan van verplichtingen die niet voorzien zijn in een goedgekeurde begroting of goedgekeurd besluit tot wijziging van de begroting dan wel in een door de minister van BZK overeenkomstig artikel 20 vastgestelde begroting het openbaar lichaam de toestemming nodig heeft van de minister van BZK.

³ In deze tabel is sprake van afronding. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.